

Dodatkowym atutem opracowania jest jego praktyczny wymiar. Istnieje szansa realizacji projektu. Problem konieczności uszanowania pozostałości cmentarza żydowskiego i znalezionych fragmentów nagrobków był przez Aleksieja Fedaruka na bieżąco dyskutowany z brzeskimi władzami oraz organizacjami pozarządowymi, a jego propozycje uzyskały akceptację i były przedstawione w prasie. Dlatego też

można mieć nadzieję na odpowiednie zabezpieczenie macew i szybką organizację lapidarium-cmentarza.

Praca ta, ze względu na zawarte w niej informacje dotyczące kultury i religii żydowskiej, ma również duże znaczenie edukacyjne i popularyzatorskie, szczególnie na Białorusi, gdzie problematyka ta, ze względu na historycznych, nie jest dostatecznie znana.

Biorąc pod uwagę walory opracowania, jury Międzynarodowej Nagrody Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS im. Profesora Jana Zachwatowicza na najlepsze prace dyplomowe, doceniło pracę Aleksieja Fedaruka i wyróżniło ją w 2004 r. nagrodą za wysoki poziom opracowania, wrażliwość autora, znajomość podjętego tematu, konsekwencję w realizacji metody pracy oraz walory edukacyjne i popularyzatorskie.

THE PROFESSOR JAN ZACHWATOWICZ POLISH NATIONAL ICOMOS COMMITTEE PRIZE AND ITS WINNER – ALEXIEY FEDARUK

The article discusses a study by Alexiey Fedaruk, a graduate of the "The Nieśwież Academy" International Postgraduate Summer School, distinguished in 2004 in the Professor Jan Zachwatowicz competition held by the Polish National ICOMOS Committee for the best diploma

work concerning the revalorisation of historical monuments.

The winner proposed a project of a lapidarium marking the site of a Jewish cemetery in Brześć (Brest).

The competition jury took into consideration the high level of the work and the author's

familiarity with, and sensitivity towards Jewish culture and religion, consistent methodic realisation, and educational and popularisation assets, of particular importance in Belarus where, for historical reasons, the problem of Jewish culture remains insufficiently known.

Andrzej Gołębniak, Bożena Wierzbicka

Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków
w Warszawie

OBCHODY MIĘDZYNARODOWEGO DNIA OCHRONY ZABYTKÓW

Obchodom Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków w 2005 r., świętowanym uroczystie w Gdańsku, patronował Aleksander Kwaśniewski, prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. Obchody właściwe, przypadające na 18 kwietnia, poprzedzone zostały konferencją naukową i pokazem multimedialnym, zorganizowanymi dzień wcześniej przez Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków:

Konferencję naukową pn. „Dziedzictwo niematerialne miast historycznych”, która odbyła się w Ratuszu Głównego Miasta,

1. Prof. dr. hab. Bogusław Szmygin przedstawia swój wykład.
1. Prof. dr. hab. Bogusław Szmygin features his presentation.

zajęła się zagadnieniem „Warstw historycznych i terytorialnych w nazewnictwie miejskim – świadków epoki i pamiątek historycznych”. Jako trzeci zabrał głos przedstawiciel kolejnego z polskich miast historycznych – prof. dr hab. Andrzej Brenz z Instytutu Etnologii i Antropologii Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, który opowiedział o ludowych tradycjach w życiu mieszkańców tego miasta. Po nim prof. dr hab. Grażyna Ewa Karpińska z Katedry Etnologii w Instytucie Historii Uniwersytetu Łódzkiego zaprezentowała „Palimpsestowe oblicze miasta” na przykładzie arcycekawego, wielokulturowego ośrodka, jakim jest Łódź.

Miasto Kraków w niematerialnej warstwie jego dziedzictwa sakralnego przedstawił Stanisław Dziedzic, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa.

przygotował KOBiDZ we współpracy z Muzeum Historycznym Miasta Gdańska. Złożyło się na nią osiem wystąpień specjalistów reprezentujących różne ośrodki historyczne. Jej otwarcia dokonali: Paweł Adamowicz, prezydent miasta Gdańska oraz przedstawiciele organizatorów: Jacek Rulewicz, dyrektor Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków oraz Adam Koperkiewicz, dyrektor Muzeum Historycznego Miasta Gdańska.

Jako pierwszy z prelegentów wystąpił prof. dr hab. Bogusław Szmygin z Instytutu Budownictwa i Architektury Politechniki Lubelskiej, wiceprezes Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS, prezentując temat „Niematerialne dziedzictwo miast historycznych – problemy identyfikacji i ochrony”. Następnie prof. dr hab. Kwiryna Handke z Instytutu Sławistyki PAN, przewodnicząca Zespołu Nazewnictwa Miejskiego przy Zarządzie m. st. Warszawy,

2. Plansza tytułowa prezentacji w kościele oo. dominikanów. Przygotowali A. Gołembnik i K. Bielecki.

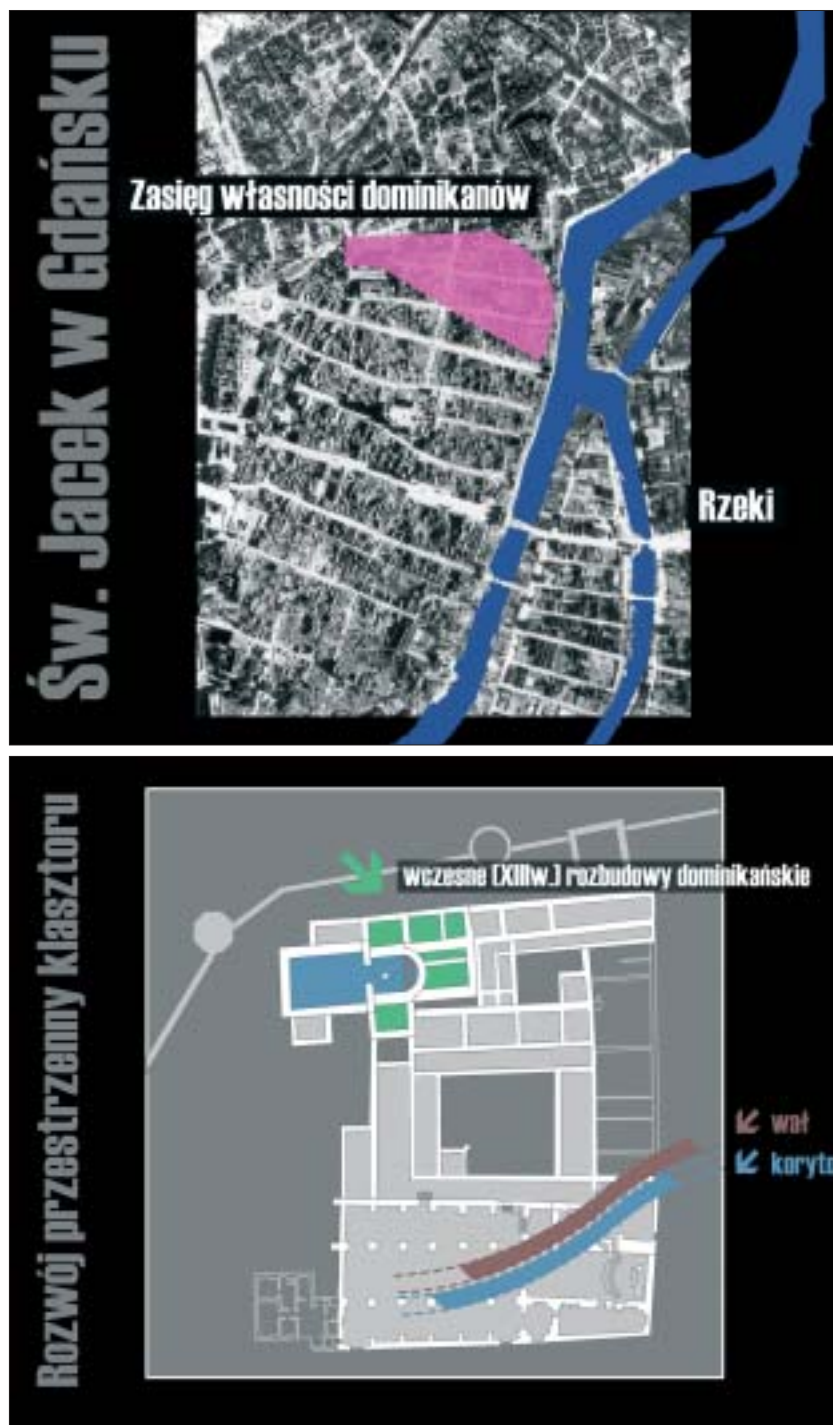
2. Opening page of a presentation held in the Dominican church. Prep. by A. Gołembnik and K. Bielecki.

Natomiast wszechobecną i mocno zakotwiczoną w historii wizję dziedzictwa niematerialnego miasta Gdańska starał się unaocznnić uczestnikom konferencji przedstawiciel gospodarzy, prof. dr hab. Andrzej Chodubski z Instytutu Politologii Uniwersytetu Gdańskiego, w wystąpieniu pn. „Wartości kulturowo-cywilizacyjne w rozwoju tożsamości Gdańska”.

W części konferencji przeznaczanej na dyskusję, a poprowadzonej przez Tomasza Błyskosa, dyrektora Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Gdańsku, prof. dr hab. Krystyna Dąbrowska-Budziło z Instytutu Architektury Krajobrazu Politechniki Krakowskiej, przedstawiła na licznych europejskich przykładach „Wartości niematerialne odziedziczonego krajobrazu miejskiego – ich istotę, rodzaje i metodę analizy”. Następnie dr inż. arch. Marek Barański, prezes Polskich Pracowni Konserwacji Zabytków S.A., w syntetycznej wypowiedzi przedstawił rozległe, wielowątkowe zagadnienie, jakim jest „Pozamaterialne i nieobecne dziedzictwo kultury w miastach historycznych”.

Konferencję zamknął Jacek Rulewicz, dyrektor Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków, zapraszając jej uczestników na wieczorny pokaz multimedialny w kościele p.w. św. Mikołaja oo. dominikanów.

Wspomnianą prezentację audiowizualną pn. „U źródeł – czyli rzecz o genezie Gdańska i roli dominikanów w historii miasta” przygotowali Andrzej Gołembnik, pracownik Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków i grafik Krzysztof Bielecki. Odbędzie się w kościele p.w. św. Mikołaja, przy współudziale i wsparciu gospodarzy świątyni, ojców dominikanów. Zgromadziła ok. 300 widzów, którzy zajęli miejsca w prezbiterium kościoła. Przywitani zostali przez Jacka

3. Fragment prezentacji w kościele oo. dominikanów.

3. Fragment of a presentation in the Dominican church.

Krzysztofowicza, przeora klasztoru OP i Jacka Rulewicza, dyrektora KOBiDZ. Prelekcji i multimedialnemu pokazowi towarzyszył chór.

Celem prezentacji było ukazanie przestrzennego rozwoju

miasta Gdańska, omówienie wpływu dominikanów na bieg jego historii wraz z komentarzem dotyczącym dziejów samego klasztoru i warunków życia codziennego mieszkańców żyjących w jego bezpośrednim

sąsiedztwie. Całość przygotowana została w formie ruchomych, działających na wyobraźnię obrazów, ożywianych autorską prelekcją, opartą na wynikach badań prowadzonych przez KOBiDZ. Zawarte w treści prezentacji kontrowersyjne informacje miały na celu nie tylko zaciekawienie słuchaczy, ale też wykazanie, że problem genezy miasta i jego przestrzennego rozwoju daleki jest do ostatecznych rozstrzygnięć. Forma, w jakiej dokonano wizualizacji kolejnych etapów rozwoju miasta, stała się podstawą ogłoszonego publicznie pomysłu wykorzystania w przyszłości prezentacji do stworzenia internetowej strony – forum wymiany myśli dotyczących genezy miasta, nurtujących kolejne już pokolenie badaczy.

Największe wrażenie wywarła na gościach ta część prezentacji, w której zademonstrowano wyniki badań prowadzonych w krypcie pod kapitułarzem. Badaczom udało się zrekon-

struować zdarzenia towarzyszące śmierci jednego z mnichów. Przedstawili także twarze dominikanów zmarłych w klasztorze przed kilkuset laty, odtworzone w policyjnym laboratorium na podstawie znalezionych w krypcie czaszek. Równie żywą reakcję wywołała prezentacja przedmiotów uzyskanych w trakcie penetracji mieszczańskich latryn. Na szczególną uwagę zasługiwała kolekcja malowanych, drewnianych łyżek, stworzona – być może – przez tego samego artystę, który wykonał polichromie, które zdobią do dziś jedną ze ścian prezbiterium kościoła p.w. św. Mikołaja.

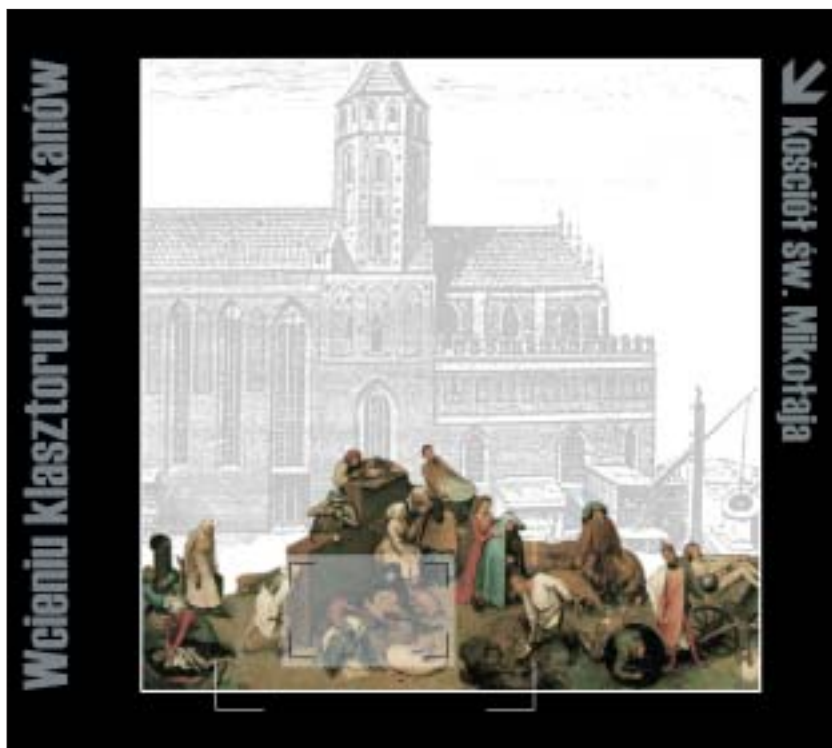
Godzi się tu nadmienić, że była to już kolejna publiczna prezentacja historii Gdańska, dokonana przez KOBiDZ, i nie ostatnia. Zainteresowanych zapraszamy do Gdańska na Jarmark Dominikański, którego jedną z atrakcji będzie pokaz multimedialny wzbogacony o nowe elementy.

Uroczyste spotkanie z okazji Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków odbyło się w Dworze Artusa. Zgromadzonych powitali przedstawiciele władz miasta i regionu, m.in.: Paweł Adamowicz, prezydent Gdańska i Jan Kozłowski, marszałek województwa pomorskiego, a w imieniu Waldemara Dąbrowskiego, ministra kultury, Ryszard Mikliński, wiceminister kultury i Generalny Konserwator Zabytków.

Przesłanie Aleksandra Kwaśniewskiego do uczestników spotkania wygłosiła prof. dr hab. Katarzyna Duczkowska-Małysz z Kancelarii Prezydenta RP, prezentując zarazem trzy nowe obiekty, którym prezydent nadał status Pomnika Historii: Stare Miasto w Chełmnie, Hałę Stulecia we Wrocławiu oraz Klasztor Bernardynów w Leżajsku.

W ramach uroczystości minister Ryszard Mikliński wręczył 21 osobom złote odznaki „Za opiekę nad zabytkami” oraz 6 osobom – srebrne, nadawane przez ministra kultury szczególnie zasłużonym dla szeroko pojętej opieki nad zabytkami. Wśród odznaczonych złotą odznaką znalazł się o. Marek Grubka z klasztoru oo. dominikanów w Gdańsku, ściśle współpracującego w zakresie ochrony zabytków i ich konserwacji z Krajowym Ośrodkiem Badań i Dokumentacji Zabytków.

Uhonorowano także 16 wzorowych gospodarzy zabytkowych obiektów (po jednym z każdego województwa), wyłonionych w konkursie „Zabytek Zadbane”, którego organizatorem jest Generalny Konserwator Zabytków. Natomiast w konkursie Generalnego Konserwatora Zabytków i Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków w kategorii prac naukowych nagrodzono 8 osób, a wyróżnienia przyznano 4 osobom; w kategoriach prac projektowych i popularyzatorskich przyznano po jednej nagrodzie.

4. Fragment prezentacji w kościele oo. dominikanów.
4. Fragment of a presentation in the Dominican church.

Dwujęzyczna polsko-niemiecka publikacja naukowa dr. Marka Raweckiego „Strefa Auschwitz-Birkenau” otrzymała, oprócz nagrody w konkursie GKZ i SKZ, nagrodę specjalną Polskich Pracowni Konserwacji Zabytków S.A. Tytuł „Książki Roku 2004” przyznano pracy Franciszka Midury „Społeczna opieka nad zabytkami na ziemiach polskich do 1918 roku”.

Za niewątpliwie jedną z najważniejszych należy uznać Nagrodę im. Księdza Profesora Janusza Stanisława Pasierba „Conservator Ecclesiae”, ustanowioną przez Zarząd Główny Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków w 1995 r. W 2005 r. przyznano ją ks. kard. Franciszkowi Macharskiemu, Metropolicie Krakowskiemu, za zasługi w dziedzinie ochrony zabytków sztuki i architektury sakralnej

5. Kardynał Franciszek Macharski, laureat nagrody „Conservator Ecclesiae”. Fot. KAI.
5. Cardinal Franciszek Macharski, winner of the “Conservator Ecclesiae” prize. Photo: KAI.

Małopolski, a także za głębokie przemyślenia natury filozoficznej odnoszące się do problematyki ochrony dziedzictwa kulturowego.

Uroczystość w Dworze Artusa uświetnił koncert zespołu muzyki dawnej „Capella Gedanensis”. Dwudniowe obchody zakończył uroczysty obiad wydany przez Pawła Adamowicza, prezydenta Gdańska, w salach Ratusza Głównego Miasta.

CELEBRATIONS OF THE INTERNATIONAL PROTECTION OF HISTORICAL MONUMENTS DAY

The chief organiser of the International Protection of Historical Monuments Day was, in the name of the Ministry of Culture, the National Centre for the Study and Documentation of Historical Monuments, acting with the cooperation of the authorities of the City of Gdańsk, the Gdańsk Historical Museum, and the local Dominican monastery.

The celebrations proper, held on 18 April 2004, were preceded by a scientific conference on “The non-material legacy of historical towns”, organised in the Town Hall of the Main Town of Gdańsk, as well as a multimedia show featured in the church of St. Nicholas : “At the sources – or on the origin of Gdańsk and the role of the Dominicans

in the history of the town”.

Prizes in competitions relating to the protection of historical monuments were presented by Vice-Minister of Culture Ryszard Mikliński in the Arthur Hall in Gdańsk (18 April) to the accompaniment of a concert given by the old music ensemble Capella Gedanensis.